

Opinnäytetyö (AMK)

Esittävä Taide

Sirkus

2010

Salla Hakanpää

ILMAISUVOIMAA!

– sirkuksen keinoin kohti sanomaa ja sisältöä

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Esittävä Taide | Sirkus

23.4.2010 | Sivumäärä

Minna Karesluoto

Salla Hakanpää

ILMAISUVOIMAA!

Nykysirkukselle tunnusomaista on perinteistä sirkusta voimakkaampi, teatteriin ja performanssiin päin kallellaan oleva ilmaisutapa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että esityksillä pyritään herättämään yleisössä muitakin tunteita, kuin ällistystä, pelkoa ja sen voittamisen riemua. Tämän työn tarkoitus on tutkia, mitä kaikkea tuo ”muu” voi tarkoittaa ja kuinka taiteilijana sitä ”muuta” voi saada aikaan.

Ilmaisun tielle tulee väistämättä mutkia, sillä jotta sirkus on sirkusta, se vaatii teknisyyttä, taitoa ja keskittymistä tekniikan suorittamiseen. Myös tietyissä lajeissa väline määrää, jopa rajoittaa ilmaisumahdollisuuksia. Tässä työssä pohditaan, kuinka näistä mutkista pääsee eteenpäin. Millaista on ilmaisuvoimainen sirkus? Kuinka rikkoo totutut rajat?

Työssä hyödynnetään suomalaista sirkusta koskevia kirjoituksia sekä suomalaisen sirkustaiteilijan kanssa käymääni mittavaa keskustelua. Yleisluontoinen sirkustaiteen utelias tutkimus kulkee rinnakkain omaan ilmaisuun, sen etsimiseen ja löytämiseen liittyvän pohdiskelun kanssa.

ASIASANAT:

Sirkus, nykysirkus, ilmaisu, inspiraatio, liike

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Performing Arts | Circus

23.4.2010 | Total number of pages

Minna Karesluoto

Salla Hakanpää

POWER OF EXPRESSION!

It is typical of modern circus to have a way of expression that is stronger and more similar to theatre and performance. This means that the performances intend not only to make the audience react immediately on how brave or talented the artist is, but also to give the audience something to think about. This thesis is a research on possibilities that a deeper way of expression has in the field of circus, and the ways how to find inspiration.

Circus is not circus without its discipline- related techniques. That fact makes the expressive performance rather difficult: how is it possible for a circus artist to concentrate on the technique, and be expressive and creative at the same time? Some disciplines include equipment that can also restrict the possibility of expressing something. This thesis is about considering ways to get over these restrictions. What is circus with strong expression like? How to break the boundaries of typical forms?

This research is done referring to literature on Finnish modern circus and a broad e-mail conversation with a Finnish circus artist. A curious research on circus as an art goes together with the writer's experiences on the way to an expressive circus performance.

KEYWORDS:

Sirkus, nykysirkus, ilmaisu, inspiraatio, liike

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 Sirkusilmaisu	6
2.1 Minä ja sirkus – mistä kaikki alkoi?	6
2.2 Mistä puhutaan, kun puhutaan sirkuksesta	8
2.3 Ilmaisu	9
2.4 Sirkusilmaisun arvot	9
3 RAJOITTAAKO TEKNIikka ILMAISUA?	11
3.1 Urheilija – artisti – taiteilija	11
3.2 Tekniikka + ilmaisu = ?	12
3.3 Lajikohtaisen välineen rajoitteet	14
3.4 Minä ja sirkus - veikö tekniikka ilmaisun?	15
4 ILMAISUVOIMA	17
4.1 Mistä sitten lähteä liikkeelle?	17
4.2 Minä ja sirkus - kokeiluja	21
5 NYT.	24
5.1 Minä ja sirkus – valmistumisen kynnyksellä	24
5.2 Taiteellinen opinnäytetyö: Entropia	25
6 MAHDOLLISUUksien Sirkus	27
7 LÄHTEET	29

LIITTEET

Liite 1. Ensimmäinen oma tekstikokeiluni	30
Liite 2. Olen olemassa	32
Liite 3. Entropia	34

1 Johdanto

Sirkus, ilmaisu ja sirkusilmaisu ovat tämän työn päällimmäiset aiheet. Lisäksi pohdin ilmaisun löytämistä ja siihen auttavia työskentelytapoja. Käsittelen työssäni sirkusta ja ilmaisua sekä omalta kannaltani että yleisellä tasolla. Pidän aihetta tärkeänä ja ehdottomasti kirjoitustyön arvoisena, sillä tahdon lisätä tietoisuutta, omaani ja muiden, sirkuksen ilmaisumahdollisuuksista ja -keinoista. Mielestäni aiheesta tulisi käydä enemmän ja avoimempaa keskustelua sirkusammattilaisten, -opettajien ja -opiskelijoiden välillä. Toivon, että työni pääsisä luettavaksi myös sirkusammattia harkitsevien harrastajien käsiin. Haluan lisätä tietoisuutta siitä, mitä kaikkea sirkustaide voi olla. Aihetta pohtimalla olen auttanut itseäni ilmaisun kehittämisessä, joten uskon, että voin tällä työllä auttaa muitakin sirkusilmaisusta kiinnostuneita. Ilmaisu on tämän päivän sirkusammattilaiselle tärkeä toiminnan osa-alue, etenkin jos haluaa työskennellä nykysirkuksen kentällä. Haluan työlläni myös herättää keskustelua niin opiskelijoiden kuin ammattilaistenkin kesken.

Sirkusilmaisu on haastava aihe, sillä niin sirkus kuin ilmaisuakin ovat hyvin tulkinnanvaraisia käsitteitä. Aloitan työni määrittelemällä lyhyesti kummatkin. Jatkan pohtimalla ilmaisun ja sirkustekniikan yhdistämiseen liittyviä ongelmia sekä listaan muutamia tapoja avuksi ilmaisukielen löytämiseen. Omakohtaiset kokemukseni ensin sirkusharrastajana ja myöhemmin alan opiskelijana seuraavat jokaista käsittelemääni aihetta, päättyen taiteellisen opinnäytetyöni valmistusprosessin kuvaukseen sekä pohdintaan suomalaisen nykysirkuksen mahdollisuuksista.

2 Sirkusilmaisu

Sirkusilmaisu ei ole konkreettinen asia kuten vaikkapa pallo tai keila. Sirkusesitys lakkaa sellaisenaan olemasta, kun se on esitetty. Se jää katsojien ja esiintyjien muistiin, kenties se tallentuu myös videolle, mutta esitys itsessään on joka kerta ainutlaatuinen ja katoava tapahtuma. Jotta voidaan määritellä sirkusilmaisun käsitettä, on ensin määriteltävä ”sirkus” ja ”ilmaisu”. Tässä yhteydessä jaan sirkuksen karkeasti perinteiseen ja nykysirkukseen. Todellisuudessa nämä kaksi termiä ovat hyvin häilyviä, sillä nykyaikana tehdään perinteistä sirkusta, ja nykysirkusesityksissä monesti hyödynnetään perinteisen sirkuksen ihanteita. Ilmaisukin on käsitteenä hyvin laaja-alainen. Esitystaidetta ajatellen tarkoitan ilmaisulla esiintyjän väistämätöntä vaikutusta katsojaan, tapaa, jolla hän välittää katsojalle informaatiota. Esiintyjä herättää katsojassa ajatuksia liikkeellä, puheella tai vain tavalla saapua lavalle ja asettua yleisön eteen.

2.1 Minä ja sirkus – mistä kaikki alkoi?

Sirkus oli alussa minulle kiva harrastus, jonka parissa puuhasin parina iltana viikossa. Telinevoimistelun ja joukkuevoimistelun jälkeen sirkus oli minulle juuri sopiva laji, säntillistä voimistelua vapaampaa ja leikkisämpää, mutta kuitenkin pääsin liikkumaan ja tekemään jotakin, jota jo vähän osasin. Harrastusaikoina tein numeroita ja esityksiä laidasta laitaan, niin temppunumeroita kuin draamallisia kokonaisuuksiakin.

Oikeastaan, nyt kun ajattelen, ilmaisu oli silloin luonteva osa omaa sirkusesiintymistäni. Se ei ollut millään lailla pakonomaista, se tuli esitykseen mukaan luonnostaan. Tästä esimerkkinä Espoon esittävän taiteen koulussa sirkusta harrastaessani Tanja Sjörosin vuonna 2004 ohjaama esitys ”Pullopastia”, joka toteutettiin tekstilähtöisesti. Valitsin tekstiksi pätkän Tove Janssonin kirjasta ”Kuka lohduttaisi Nyytiä?” (Vem ska trösta Knyttet? 1960. Suom. Kirsi Kunnas) Esityksessä tekemäni kangasnumero ilmaisi valtavaa

yksinäisyyttä ja pelkoa, jo tekstinkin perusteella. Puhuin tekstin kankaassa ollessani, temppujen lomassa:

"Niin kauheasti pelkään mörön mörinää, kun hämärässä olen ihan ilman ystävää. Autathan siis minua, jos olet kiltti peikko, on pimeää ja olen pieni, tuihtuinen ja heikko."

Tove Jansson/Kirsi Kunnas

En miettinyt sitä silloin sen enempää, ilmaisu oli luonteva osa esitystä. Sanoma oli jo olemassa, se tuli tekstin mukana. Toisena esimerkkinä mainittakoon päättötyönumeroni Espoon esittävän taiteen koulussa. Tein vertikaaliköysinumeron tuliseen kappaleeseen "El tango de Roxanne" Baz Luhrmannin ohjaamasta, vuonna 2001 ilmestyneestä elokuvasta "Moulin Rouge!" (Alkuperäiskappale "Roxanne" 1978. The Police). Valitsemani kappaleen tunnettuus ja siinä laulettava sanoma tekivät selkeät raamit ilmaisulle:

" - Roxanne, you don't have to sell your body to the night. - - Why does my heart cry feelings I can't hide? Love me to leave but just don't deceive me and please, believe me when I say I love you."

Jose Feliciano

Numero ikäänkuin kuvitti musiikkikappaleen sanomaa, ja näin ollen ilmaisu oli luonteva osa numeroa, ei päälle liimattu eikä irrallinen koriste. Tein päättötyön saman vuonna, kuin kirjoitin ylioppilaaksi. Olimme käyneet Espoon esittävän taiteen koulusta ryhmämme kanssa vierailulla Turun AMK:n Taideakatemiassa tutustumassa sirkuksen opiskeluun, joten sirkuskoulutukseen hakeminen tuntui samaan aikaan luontevalta sekä jännittävältä. Sirkuksen opiskelu muutti harjoittelun – ja koko sirkukseen liittyvän ajattelun tapaa.

Tekniikkaharjoittelusta tuli vakavampaa ja määrätietoisempaa. Ilmaisuaikin oli ajateltava aiempaa enemmän. Tosin ahkera tekniikan harjoittelu ehti syrjäyttää ilmaisun tarpeen. Tärkeimmältä tuntui oppia uusia liikkeitä, jolloin ilma-akrobatianumeroni olivat sen mukaisia: teknisiä suorituksia, mitä puhtaammin, sen parempi. Ilmaisun ajattelu jäi lähes huomiotta. En kuitenkaan unohtanut ilmaisua, sillä kohtasin siihen liittyvät kysymykset ja tekniikan ensisijaiseksi arvottamisen myötä muodostuneet ongelmat: Kuinka yhdistän esityksiini sirkustekniikan ja ilmaisun?

2.2 Mistä puhutaan, kun puhutaan sirkuksesta

Sirkus voi olla lähes mitä tahansa. Tämän työn jokaisella lukijalla on sirkuksesta jonkunlainen käsitys, yhdelle se on kirjava telttä, toiselle pelkistetty moderni performanssi, kolmannelle hauska harrastus. Näitäkin yhdistää se tosiseikka, että sirkuksen ytimessä on lajikohtainen, harjoittelua vaativa tekniikka, joka sisältää niinsanottujen temppujen opettelua; olemassa olevien liikkeiden toistoja, uusien liikkeiden kehittelyä ja niiden yhdistämistä. Sirkuksen katsojan kannalta hyvin raa’asti pelkistetty määritelmä voisi olla seuraava: Sirkusesityksessä tapahtuu tavallisen ihmisen arkisista toimista poikkeavia liikkeitä ja ilmiöitä, painovoima asetetaan kyseenalaiseksi sirkusvälineiden ja ihmiskehon liikkeellä. Sirkus, kuin muutkin esitystaiteen lajit, herättää katsojassa ajatuksia tai reaktioita.

Yksi selkeä tapa erottaa perinteinen- ja nykysirkus toisistaan on juuri katsomon puolella. Viittaa suomalaisen nykysirkuksen pioneerin, Maksim Komaron, haastatteluun, joka on julkaistu sirkustietokirjailija Tomi Purovaaran kirjassa ”Nykysirkus – aarteita, avaimia ja arvoituksia” (2005 Helsinki: Circo – Uuden Sirkuksen Keskus). Komaro toteaa, että perinteisessä sirkuksessa tärkein on yleisön välitön reaktio, ja esitykset rakennetaan sen mukaan mahdollisimman toimiviksi. ”Yleisö joko nauraa tai hämmästy – välittömästi” Nykysirkus sen sijaan voi Komaron mukaan välittää myös ajatuksia, tunnetiloja ja sisällöllistä sanomaa, jotka eivät välttämättä välity katsojalle saman tien. (Purovaara 2005, 218)

Nykysirkustaiteilija tiedostaa oman ympäristönsä myös taiteessaan, verrattuna karkeasti perinteisen sirkuksen artistiin, joka saattaa esittää samaa huippuunsa hiottua numeroa vuosikaudet. Nykysirkuksen rajat ovat perinteistä häilyvämpiä – esitys saattaa sisältää elementtejä esimerkiksi performanssitaiteesta, nukketeatterista tai nykytanssista. Tyyli on vapaampi. Nykysirkusesitys voi olla sanomallinen, eli tunteet, joita esiintyjän ilmaisu katsojassa herättää, eivät välttämättä ole välittömiä reaktioita, vaan ne heräävät ja kehittyvät myöhemmin.

2.3 Ilmaisu

Ilmaisun tarkoitus on herättää ajatuksia. Esitys ja ilmaisu voi herättää katsojassa välittömiä reaktioita, jonka edellä mainitsin, Maksim Komaron haastatteluun viitaten, olevan perinteiselle sirkukselle tavanomaista. Ajatukset voivat syntyä myös hitaasti esityksen edetessä tai vasta katsojan poistuttua katsomosta. Pääasia on, että ilmaisu saa katsojassa jotakin aikaan. Katsoja tulkitsee esiintyjää. Esiintyjä tulkitsee sanomaa. Se, mitä lavalla nähdään, on esiintyjän tulkinta esitykseen valitusta sanomasta. Esiintyjälle tärkeää on tiedostaa, kuinka tuoda esille se, mikä on sanoman kannalta merkittävää. Yleisö taas tulkitsee esiintyjän ilmaisemaa sanomaa kukin omista lähtökohdistaan. Jokaisella on yksilöllinen tapa ymmärtää ja käsitellä näkemäänsä ja kuulemaansa, joskin myös yhteisö, johon katsoja kuuluu, vaikuttaa tulkintaan.

2.4 Sirkusilmaisun arvot

Perinteistä sirkusta pidetään tekniikan ja taidon ihannoinnin areenana. Perinteisessä sirkuksessa, kuten missä tahansa ilmiössä, on toki muuttuvia trendejä, mutta se on omalla tavallaan ikuinen paljetteineen, rummunpäristyksineen ja ihanteineen. Esitykset koostuvat yhden tai useamman artistin ja mahdollisesti koreografin yhdessä luomista numeroista. Numeroiden sisäinen dramaturgia perustuu suoritettavien liikkeiden tai temppujen loppua kohti kasvavaan näytävyyteen ja vaarantunteen kohoamiseen. Perinteisen sirkuksen ilmaisukieli herättää katsojassa välittömiä havaintoja: ”Onpa hän rohkea, notkea, voimakas ja peloton!” Mitä pidemmälle äärimmäisyyteen nämä reaktiot yltävät, sitä parempana perinteistä sirkusesitystä voidaan pitää.

Perinteisen sirkuksen tekniikkaa arvottavat yllättävän paljon juuri sirkuksen tekijät itse. Katsojalle on tärkeää, että temput ovat ällistyttäviä tai näyttäviä, ja että artisti suoriutuu niistä kunnialla. Kuitenkin sirkuksen tekijät, artistit itse, asettavat arvorajoista tiukimmat. Sirkusartistin numeroon valitsemat temput ovat väistämättömän arvioinnin alla. Artisti, joka tekee tekee tuplavoltin tai heittää yhdeksää rengasta, on väistämättä hyvä. Kolmea rengasta heittävä, kuperkeikan tekevä klovni voi olla yleisön suosikki, vetonaula ja ilmaisultaan

teknisiä taitureita moninkertaisesti voimakkaampi lavapersoona, mutta konkreettisemmin arvotettavissa on silti yhdeksän renkaan jonglööri tekninen taitotaso. Perinteisessä sirkuksessa tekniikka on arvoasteikolla ilmaisua korkeammalla.

Nykysirkustaiteilijat ovat laajentaneet ilmaisua lähemmäs teatteria esityksissään. Esityksille on ominaista jonkinasteinen poikkitaiteellisuus, jonglööri jongleeraa, mutta saattaa myös esimerkiksi tanssia. Esityksessä voi olla videoprojisointeja, äänimaailman luomista samassa hetkessä nykyaikaista elektroniikkaa hyödyntäen, improvisaatiota tai käsikirjoitettu juoni. Nykysirkusesitys voi sisältää sanoman - tai olla sisältämättä. Nykysirkukselle ominaista on myös se, että taiteilijat tekevät esityksiä yhteydessä aikaan ja yhteiskuntaan, jossa he elävät. Nykysirkuksessa arvostetaan tempujen merkityksen tiedostamista. Ällistyttävää liikettä ei tehdä vain sen itsensä takia.

Kirjassa ”Nykysirkus – avaimia, aarteita ja arvoituksia” Purovaara kirjoittaa:

”Katseen kohteena on yksilö ja taiteilija, joka ilmaisee itseään sirkustaidoilla.”

Ilmaisun perusyksikkö on ihmiskehon liike. Nykysirkuksen syntymisen ja kehityksen myötä muutos tapahtui katsomisen tavassa, sirkukseen tuli tulkinnallisempi ulottuvuus. Virtuositeetti syrjäytyi. Katsojan tulkinta ylitti tekniikan arvioimisen. (Purovaara 2005, 135) Parhaimmillaan nykysirkusesitys herättää ajatuksia ja tunteita katsojissaan sisältäen samaan aikaan huikeaa ihmiskehon ja sirkusvälineiden hallintaa.

Nykysirkusesitysten arvomaailma on perinteistä sirkusta mutkikkaampi. Nykysirkus on perinteistä vapaamuotoisempaa, mikä saa aikaan arvomaailman jakautumisen. Joillekin on tärkeää, että esitys on hauska. Toinen tahtoo tehdä tai nähdä vakavaa, yhteiskunnallisesti merkittävää nykysirkusta. Kolmas katsoo ja esittää mieluiten teatterin sävyttämiä, draamallisia sirkusesityksiä. Mielipiteitä on tietysti yhtä monta kuin on näkijöitä ja tekijöitäkin. Nykysirkuksessa pidetään kautta linjan arvossa tietynlaista rehellisyyttä: ”Tässä minä olen ja tämä on minun luomani taideteos.” Tärkeää on luoda illuusio siitä, että esiintyjä on teknisine taitoineen jollakin tavalla tavallisesta poikkeava ihminen tai persoona.

Sirkuksen ilmaisullisuus voidaan siis jakaa perinteiseen ja nykyaiteelliseen kieleen. Tämäkään jako ei ole mustavalkoinen. Monet nykysirkusryhmät tekevät esityksiä, joissa he kuvaavat perinteisiä sirkusseurueita ja ikäänkuin kumartavat perinteisen sirkuksen suuntaan. Tällaisissa esityksissä on usein juoni ja perinteinen hahmogalleria selkeine statuseroineen. Näissä esityksissä myös visuaalinen ilme on usein ”vanhanaikainen”.

3 Rajoittaako tekniikka ilmaisua?

Sirkus ei ole sirkusta ilman sen ydintä, tekniikkaa. Tekniikka mahdollistaa sirkusesityksessä tapahtuvat asiat, jotka tekevät esityksestä sirkusta: akrobaatti hyppää voltin, jonglööri heittää seitsemää palloa, ilma-akrobaatti kiipeää katonrajaan, kietoo itsensä solmuun ja pyörii vimmatusti alas muttei putoakaan, vaan jatkaa liikkeitään ilmassa välineensä varassa täysin hallitusti. Perusajatus on, että menestyäkseen sirkusartistilla on oltava yhdessä tai useammassa sirkuslajissa kattava tekninen taitotaso. Tämän tason saavuttaminen vaatii määrätietoista harjoittelua. Taitoa on myös päivitettävä. Uusien liikkeiden opettelu ei lopu välttämättä koskaan. Ja jollei uusille liikkeille ole tarvetta, on olemassa olevaa taitotasoa ja sen vaatimaa kuntoa pidettävä yllä. Tässä mielessä sirkusartistia voidaan verrata huippu-urheilijaan. Harjoittelu on raskasta, fyysistä työtä ja vaatii ehdottomasti myös henkisiä voimavaroja.

3.1 Urheilija – artisti – taiteilija

Mikä sitten erottaa sirkuksen urheilusta? Mielestäni se on nimenomaan ilmaisu. Vaikka artisti herättäisi ilmaisullaan vain välittömiä ”kuinka taidokasta!” – tyyppisiä reaktioita, hän kuitenkin esittää taitoaan katsojalle, siinä missä urheilijan taitoa arvioi tuomari. Voimistelukilpailuissa säännöissä määrätään tietyt liikkeet tai liikesarjat, jotka täytyy sisällyttää suoritukseen. Pisteitä jaetaan liikkeiden onnistumisen perusteella. Sirkuksen katsojalle merkitsee teknisen osaamisen lisäksi esiintyjän tapa esittää liikkeensä. Esitys voi olla hauska tai dramaattinen, mutta esiintyjä on joka tapauksessa suhteessa yleisöön, toisin kuin vaikkapa telinevoimistelija eritasojapuilla.

Artisti esittää liikkeensä yleisölle. Hänen toiminnallaan on oltava viihdearvoa, muuten yleisö kyllästyy häneen. Vaikeatkaan temput eivät välttämättä ylety ällistyttämään yleisöä, mikäli artisti ei esitä niitä oikeasti näyttävinä temppuina. Jos huimat hyppyt jäävät liikesuorituksen tasolle, ei yleisössäkään herää hätkähtyneisyyttä siten kuin olisi tarkoitus. Artisti on ehkä itse tai ohjaajan kanssa valmistanut numeron, johon on sisällyttänyt huikkeimmat temppunsa. Ohjaaja tai koreografi antaa artistille mausteita, joilla hän viimeistelee numeronsa, ikäänkuin paketoit esityksensä kasaan.

Monet sirkusalan ammattilaiset saavat elantonsa juuri perinteisistä numeroista, joille on kysyntää esimerkiksi kiertävissä sirkuksissa ja varieteissa ympäri maailman. Numerossa artisti esittää huippunsa hiottua tekniikkaa. Ilmaisullisesti nämä numerot rajoittuvat useimmiten herättämään aiemmin mainittuja, välittömiä reaktioita. Artisti saattaa viettää vuosia esittäen samaa numeroa eri puolilla maata tai maailmaa. Etuna tällaisessa työssä on määräaikaisten sopimusten tuoma turva, muun muassa vakituinen palkka.

Toisessa ääripäässä on nykysirkustaiteilija, jolle on tärkeää tehdä perinteistä ilmaisullisempia ja sanomaltaan syvällisempiä töitä. Kuuden minuutin sirkusnumeroon on vaikeaa sisällyttää sanomaa, senkin takia nykysirkus on esitysmuodoltaan lähempänä teatteria kuin sirkusta. Jos sirkustaiteilija tahtoo laajentaa ilmaisuaan välittömän reaktion aikaansaamisesta syvällisempien viestien välittämiseen, hän joutuu väistämättä kamppailemaan seuraavan dilemman kanssa: Kuinka sovittaa yhteen ilmaisu ja tekniikka?

3.2 Tekniikka + ilmaisu = ?

Kuten sanottu, tekniikka on sirkuksen ydin. Teknistä osaamista pidetään sirkuksessa, niin perinteisessä kuin nykysirkuksessakin, suuressa arvossa. Tässä on yhden suuren sirkustaiteellisen ongelman ydin, joka koskee erityisesti nykysirkusta. Perinteisessä sirkuksessahan pelkistetyimmillään riittää, kun osaa tehdä ällistyttävän tempun. Ilmaisullisella tasolla riittää, että esittää yleisölle tempun olevan esimerkiksi hyvin vaarallinen. Kuinka ilmaista jotakin, kun täytyy samalla keskittyä koko kehollaan suoritamaan äärimmäisen tarkkaa tekniikkaa

vaativaa liikettä? Kuinka, ensinnäkin, löytää esitykselleen sanoma, toiseksi, ilmaista se vielä tekniikkaa vaativan lajin keinoin, ei sen lomassa eikä sen kanssa rinnakkain, vaan tekemisellä itsellään?

Nykysirkus – avaimia, aarteita ja arvoituksia -kirjassa (Purovaara 2005) haastatellut suomalaiset sirkustaiteilijat ovat mielipiteissään monessa kohtaa hyvin erillään toisistaan, mutta jokaisella on sama perusajatus. Nykysirkuksen taiteilijalla on katsojalle jokin sanoma, jonka hän itse on esitykseensä rakentanut, ja tiedostaen sanomansa välittää, eli ilmaisee sen katsojalle.

Sanoman ei tarvitse olla selkeä tai yksiselitteinen. Monitulkintaisuus on hyvinkin yleistä nykysirkuksessa – katsoohan jokainen esitystä omista lähtökohdistaan ja oman maailmankuvansa läpi. Esitys voi toki julistaa, mutta se voi myös olla sanomassaan hyvinkin minimalistinen. Esiintyjä välittää oman näkemyksensä ja kokemuksensa tästä tunnetilasta sirkuksen keinoin ja yleisö tulkitsee sanomaa, kukin omalla tavallaan.

Tekniikkaa ei kuitenkaan voi sulkea pois, eihän sirkus muuten olisi sirkusta. Nykysirkustaiteilija, jonglööri Ville Walo, jonka kanssa olen sähköpostitse käynyt pitkää keskustelua koskien sirkusta ja ilmaisua, kirjoitti:

”Jos sirkus ei itsessään pysty ilmaisemaan mitään niin silloin se on vaan urheilun tyylistä suorittamista ei taidetta. Taiteessahan tekniikalla ei sinänsä ole itseisarvoista tehtävää. Tekniikka siis ainoastaan mahdollistaa taiteellisen ilmaisun.” (sähköposti, Walo 3.2.2009)

Jos verrataan kuvataiteilijaan, hänelle hyvästä piirustustekniikasta on taiteellisen ilmaisun kannalta ehdottomasti silkkaa hyötyä. Vai onko sittenkään? Täydellisen tekniikan saadakseen täytyy tehdä valtavasti töitä ensin saavuttaakseen sen ja toiseksi myös pitääkseen tekniikkaa yllä. Aina löytyy lisää saavutettavaa. Tekniikan opettelu ja ylläpito vie aikaa ja energiaa. Samalla tulisi olla luova ja avoin ilmaisullisille ideoille, joita saattaa tulla mieleen milloin tahansa, omasta liikkeestä tai ympäristöstä, mistä vain. Lopuksi nämä kaksi, täydellinen tekniikka ja luova ilmaisu, täytyisi vielä sovittaa saumattomasti yhteen.

3.3 Lajikohtaisen välineen rajoitteet

Nykysirkus -kirjassa verrataan sirkusta tanssiin, joka vaatii myös paljon henkilökohtaisen tekniikan harjoittelua. Tanssijakin muokkaa kehoaan vapauttaakseen sen inhimillisen liikkeen tavanomaisista rajoituksista. Tanssin uudet tekniikat antavat mahdollisuuden yksilölliseen ilmaisuun. (Purovaara 2005, 140) Vertaus on pätevä, joskin sirkuksen harjoitteluun yhdistyy useimmissa lajeissa myös väline tai välineet. Jonglööriillä välineet ovat irrallisia objekteja. Ilma-akrobaatin tekniikka on vielä sidonnaisempi välineeseen, kirjaimellisesti. Nuorallatanssijan on pysyttävä yhteydessä nuoraansa. Kehonhallinnan lisäksi on tunnettava välineen ominaisuudet, osattava hallita sitä ja tiedostettava, kuinka välineen kanssa voi toimia niin, ettei aiheudu vaaratilanteita. Ilmaisua ajatellen esimerkiksi liikkeen dynamiikkaa voi muuttaa, mutta tietyt lainalaisuudet ovat voimassa, kuten maan vetovoima, eikä niistä pääse irti. Itse ilma-akrobaattina olen välillä pohtinut paljon päälajiini vertikaaliköyteen liittyviä kysymyksiä. Käsittelen tässä erityisesti ilma- ja köysiakrobatiaa, sillä siitä minulla on eniten kokemusta. Ajattelua voi soveltaa myös muihin sirkuslajeihin ja välineisiin.

Suppeasti ajateltuna ilma-akrobaatin liike voi olla millaista tahansa. Tosiasiassa välineen kanssa toimiminen asettaa kehon liikkeen tarkkoihin normeihin. Jos roikun köydessä käsieni varassa, minun on keskityttävä jollakin tavalla koko ajan pitämään köydestä kiinni, jotta en putoa ja loukkaa itseäni. Jonkin ruumiinosan on tehtävä työtä koko ajan. Jos olen köyden varassa asennossa, jossa voin olla rennosti, minun on tiedostettava olotilani silti, jotta en muuta asentoani niin, että vahingossa putoaisin. Köydessä tehtävien liikkeiden on oltava tarkkaan määriteltyjä, sillä en halua ottaa riskiä, että vahingossa hirttäydyn tai jään ilmassa solmuun jumiin. Normeista huolimatta ajattelen, että ilma-akrobatian keinoin voi ilmaista jotakin muutakin, kuin vain taitoa itseään. Nykysirkus –kirjassa Jonglööri Walo sanoo haastattelussaan:

”Koen, että siinä vaiheessa, kun jongleeraus voi itsessään ilmaista jotain, tai välittää jonkun viestin, niin se on saavuttanut esittävän taiteen kentässä sen aseman minkä sen pitääkin saavuttaa. Silloin se ei enää perustu siihen, että olet taitava vaan että sinulla on jotain sanottavaa, ja pystyt sanomaan sen jongleerauksen kautta.” (Purovaara 2005, 200)

Walo jatkaa haastattelussaan:

”Mietin mitä jongleeraus on? Mikä sen kieli on, ja mitä pystyn ilmaisemaan sen kautta. Haluan kehittää syvemmälle sitä ilmaisullisuutta, luoda uutta ennennäkemätöntä, itseni näköisiä esityksiä” (Purovaara 2005, 206)

Tästä intoutuneena pohdin, mitä ilma-akrobatia on? Välineen ja oman kehon systemaattista manipulointia niin, että syntyy toivottu lopputulos: kiipeäminen, asento tai pudotus. Oikeastaan koko köysiakrobatian voi kiteyttää noihin kolmeen – joko kiipeän, olen asennossa (jossa tietysti voi myös liikkua), tai annan painovoiman avata solmun puolestani – tiedostaen toki koko ajan, missä kohtaa kehoani köysi on ja mihin se lopulta kiristyy. Ilma-akrobatiassa kokeilun mahdollisuus on häviävän pieni, tai itse en ainakaan tahtoisin kokeilla: ”Jos kiedon köyttä vähän jalkaan, vähän vartalon ympäri, toiseen suuntaan jalan ympäri, olkapään yli ja lopuksi otan köydestä kiinni ja...” seuraukset voisivat olla kohtalokkaat. Ilma-akrobatia tai köysiakrobatia on, kuten sirkus yleensäkin, väistämättä jollakin tavalla systemaattista.

Sirkustaiteilija on aina jollakin tavalla suhteessa välineeseensä. Lattialla ilman varsinaisia esineitä liikkuvan akrobaatin välineeksi voidaan tässä yhteydessä valita keho tai lattia. Kun esityksessä kahden tai useamman ihmisen tai asian välillä on suhde, muodostuu ilmaisulle heti luonteva tila.

”- - taito tai tekniikka eivät sinällään tee mahdottomaksi välittää tunteita.”
Maksim Komaro (Purovaara 2005, 220)

3.4 Minä ja sirkus - veikö tekniikka ilmaisuun?

Missä vaiheessa omaa sirkusopiskeluani ilmaisuun kasvoi niin iso kynnys? Mihin katosi kaikki, mitä haluan sanoa? Miksen löydä aiheita? Harjoituspäiväkirjojani selaillessa alan ymmärtää: Ilmaisun tarve katosi, kun innostuin ahkeraan ilma-akrobatian tekniikkaopiskeluun. Uusien temppujen, uusien liikesarjojen kustannuksella tarve sanoa numeroilla jotakin ”enemmän” oli mennyt – hetkeksi. Onneksi päädyin miettimään asiaa. Omasta mielestäni sirkusnumero vailla minkäänlaista sanomaa on, ainakin tekijän näkökulmasta, melko tyhjä. Tietysti on hienoa, jos voi tehdä virheettömän, korkealuokkaista

tekniikkaa sisältävän numeron. Itselleni vain tuntuu tärkeämmältä herättää katsojassa muitakin tunteita, kuin ällistyneisyyttä ja vaaran tunnetta.

Ilmaisun tarve on valtava, mutten tiedä, mitä ilmaista ja miten. Miten voi ilmaista jotakin, jota ei ole? Jotta voi ilmaista, täytyy olla ajatus siitä, mitä haluaa sanoa katsojalle. Perusajatuksena sirkuksessa voidaan pitää taidon ja rohkeuden ilmaisemista teknisellä osaamisella. Toivottu ajatus yleisössä on tällöin: ”Onpa hän rohkea! Onpa hän taitava! Hui, millaisia temppuja!”

Omassa työssäni olen todennut ilmaisun ja tekniikan yhdistämisen hyvin vaikeaksi, nimenomaan niin, ettei lopputulos olisi ”raidallinen”: ilmaisua, temppuja, ilmaisua, temppuja. Ilmaisun ja liiketekniikka tulisi sitoa saumattomasti yhteen, siten, että esimerkiksi spagaatin tekeminen itsessään ilmaisisi jotakin. Liikkeellistä ilmaisua voi pohtia spagaattiesimerkin avulla enemmänkin. Ilmaisuhan on yksinkertaistettuna spagaatin tekijän oma päätös. Voin valita, kuinka spagaattini teen: Rennosti, jäykästi, aggressiivisesti, lempeästi, yhteistyössä kehoni ja välineeni kanssa tai niitä vastaan. Vaihtoehtoja on loputtomiin. Ideaalihan olisi se, että katsojalle välittyisi tila, jossa teen spagaatin, ei itse asennon erikoisuus ja mahdottomuus ”normaali-ihmisen” raajojen liikkuvuuksilla. Katsoja olisi saatava irti ajatuksesta ”tuolla tuo nyt tekee jotakin vaarallista/yli-inhimillistä. Spagaatti ei ole vain spagaatti, sen voi nähdä hyvinkin symbolisena ja merkityksellisenä liikkeenä ja asentona, riippuen aina siitä, kuinka sen teen ja missä yhteydessä.

Aloin siis pohtia ilmaisukysymystä tekniikkaharjoittelun lomassa. Yritin kovasti pohtia, kuinka saada ilmaisu luontevaksi osaksi ilma-akrobatianumeroa.

Ongelmaksi muodostui sanoman puute ja vaikeus päästä ilmaisun kanssa ylipäättään alkuun. Tekniikan harjoittelu oli kuitenkin niin paljon ”helpompaa”, suorittaa samat liikkeet kerta toisensa jälkeen ja hioa niitä yhä paremmiksi ja tarkemmiksi. Ilmaisun oli jotakin, johon ei ollut selkeitä suoritusmalleja tai – tapoja, ei oikeaa tai väärää tapaa.

4 Ilmaisuvoima

Nykysirkukseksi kutsuttu taideilmiö todistaa, kuinka sirkus on lähestynyt teatteria ja tanssia. Taidolla on alettu ilmaista muutakin kuin taidokkuutta itseään. Sirkuksessa tekninen osaaminen on aina arvossa pidetty hyve, mutta mielenkiintoiseksi nykysirkuksen tekee se, että sen keinoin pyritään herättämään katsojissa muitakin ajatuksia, kuin taidokkuuden ja ”yli-inhimillisyyden” ihannointia. Nykysirkusesitys voi olla yhteiskuntakriittinen julistus, oodi ystävyydelle, yksinäisyyden tuskainen huuto tai vaikkapa vahvasti teatteriin nojaava, draamallinen teos. Pääasia on, että katsoja saadaan näkemään temppujen läpi muutkin merkitykset ja ihmisten ja asioiden väliset suhteet. Tämä vaatii sen, että taiteilija näkee tekniikkansa läpi myös itse.

”Ainakin itse luotan siihen, että sirkuksen avulla voi ilmaista jotain muutakin kuin niitä perussimppelietä tuntemuksia (vaara, taito, jännitys, epäonnistumisen pelko jne).” (sähköposti, Walo 3.2.2009)

Tietysti ”jotain muutakin” voi ilmaista lavalla. Aina, kun on kyseessä ihminen, joka on muiden ihmisten katseiden alaisena, tilanteessa jossa katsojat odottavat tämän ihmisen esiintyvän, hänen on mahdollista ilmaista oikeastaan mitä vain. Hän ilmaisee tahtomattaankin jotakin, koko ajan. Alkaen valinnasta, mihin kohtaa lavaa esiintyjä asettuu, ilmaisua tapahtuu koko ajan. Ilma-akrobaattina en voi olla miettimättä, voiko jännitystä, taitoa, vaaraa ja katsojissa heräämää epäonnistumisen pelkoa sulkea noin vain pois. Voinko olettaa, että yleisölle välittyy vain ne asiat, joita tiedostaen haluan heille välittää, vaikka satunkin olemaan pää alaspäin 4 metriä lattian yläpuolella?

4.1 Mistä sitten lähteä liikkeelle?

Mikä on uuden sirkustaiteilijan suhde teatteriin ja tanssiin? Onko ilmaisutavoissa eroja? Sirkustaiteilija tekee työnsä vain liikkeen avulla, verrattuna näyttelijään, joka käyttää kehoaan puheilmaisun instrumenttina. (Purovaara 2005 s. 138) Sirkustaiteilija ilmaisee kehollaan, sen suhteella tilaan tai välineeseen.

Kehon suhde välineeseen voi tuottaa erilaista ilmaisua kuin mielen suhde välineeseen. Suhtautuminen omaan olemiseen vaikuttaa myös: Tekeekö esitystä ”itselleen” vai esiintyykö aktiivisesti ja katsojat tiedostaen, puhumattakaan suhteesta muihin lavalla olijoihin. Kuten teatterissa tai tanssissakin, kun lavalla on kaksi ihmistä, katsojan silmissä heidän välillään on aina suhde, vaikka he eivät kiinnittäisi toisiinsa mitään huomiota. Siitä eteenpäin kaikki kontaktit näiden kahden esiintyjän välillä luovat enemmän ja enemmän suhdetta – esiintyjät ilmaisevat heidän välisellä suhteellaan yleisölle jotakin.

Perinteisessäkin sirkuksessa ryhmänumeroissa jokaisella esiintyjällä on tietty rooli tai paikka: yksi kannattelee, yksi antaa vauhtia, yksi lentää, yksi ottaa kiinni... Nykysirkusesityksissä suhteet voivat olla monimutkaisempia, tältä osin nykysirkus voi rinnastua teatteriin. Esiintyjä voi olla hahmossa tai omana itsenään, ja silti luoda ”omaa paikkaa” syvällisempiä suhteita toisiin esiintyjiin tai esineisiin.

Esiintyjä – esiintyjä –suhde on hedelmällinen, sillä se voi kaikessa yksinkertaisuudessaankin herättää jokaisessa katsojassa eri ajatuksia. Jos kaksi ihmistä vaikka katsovat toisiaan lavalla vastakkain silmiin, katsojassa herää heti ajatus lavalla olijoiden välisestä suhteesta: rakastavatko he toisiaan vai vihaavatko, esimerkiksi? Puhumattakaan, kun esiintyjät liikkuvat. Liikkuvatko he yhdessä, toistensa kanssa, toisiaan vastaan, toisistaan erillään, yhdessä, sovussa vai riitasointuisesti. Tähän kuvaan saadaan mukaan vielä sirkusväline tai välineet ja esiintyjien suhteet niihin. Ja nyt olen pohtinut vasta suhteisiin liittyvää ilmaisua. Sirkustekniikan ja –ilmaisun yhdistämisprosessin alkuun pääseminen vaatii ponnistelua. Ajatuksen tasolta käytäntöön siirtyminen on tuskastuttavan raskasta. On oltava rohkea. Seuraavassa listaan käytännön keinoja, joilla taidon esittämistä voi laajentaa kohti merkityksellistä ilmaisua.

Väline

Sirkusvälineen kanssa, oli se sitten pallo, vaijeri, köysi tai rengas, työskentelevän on helppo luoda suhde välineeseensä. Väline ei, tietenkään, suhtaudu itsessään millään tavalla esiintyjään. Tähänkin voidaan muodostaa

poikkeus, jos otetaan käyttöön nukketeatterin keinot – esine voidaan ”herättää eloon” jolloin se voi myös muodostaa ”suhteen” ympäröivään maailmaan ja ihmiseen, jonka kanssa se lavalla on.

”Ilma-akrobatia on tanssia suhteessa välineeseen ja lattiaan”
Maksim Komaro (Purovaara 2005, 220)

Välineen avulla ilmaisua kehitettäessä on hyvä pohtia seuraavia kysymyksiä:

- Teenkö välineen kanssa yhteistyötä vai liikunko sitä vastaan?
- Suhtaudunko välineeseen positiivisesti vai negatiivisesti?
- Manipuloinko minä välinettä vai väline minua?
- Onko minulla pyrkimys välinettä käyttäen johonkin suuntaan erityisesti?

Keho

”Lopultahan kaikki kuitenkin tapahtuu fyysisen suorittamisen kautta ja kokeilun/erehdyksen/epäonnistumisen yms. siivittämänä.” (sähköposti, Walo 9.2.2009)

Ihmiskeho on loputtoman ilmaisun lähde. Ihminen lähettää jatkuvasti kehollaan tiedostettuja ja tiedostamattomia viestejä ympäristöönsä. Lavailmaisua ajatellen näiden viestien tunnistaminen ja tiedostaminen on hyvä keino viestiä yleisölle tunteita ja sanomaa. Katsoja on kehon kielen tulkki, joten asennoilla ja eleillä, jopa pienillä vivahteilla, voi ilmaista valtavan paljon. On tärkeää miettiä, millaisia viestejä esitystilanteessa tahtoo kehollaan lähettää katsojalle. Kehollisen ilmaisun keinoja on luonnollisesti yhtä monta kuin on erilaisia ihmiskehojakin. Tulkinnat ovat aina kulttuurisidonnaisia, jokin länsimaisittain ystävällinen ele voi toisella puolella maailmaa olla syvä loukkaus.

Sirkustekniikan ja kehoillisen ilmaisun yhdistämisessä pääsee pitkälle jo olemassa olevien liikkeiden tai liikesarjojen kanssa. Tanssin koreografisia keinoja voi soveltaa sirkukseenkin. Liikkeen voi pilkkoa pieniksi paloiksi, ja pyöritellä harjoitustilanteessa jokaista palaa seuraavia seikkoja ajatellen:

- Mistä liike lähtee, mikä kehon osa antaa impulssin, joka saa liikkeen aikaan?
- Kuinka keho on kannatettu, onko se neutraali vai jännitteinen? Onko keho tai kehonosa hallittu vai täysin rento?
- Kuinka keho reagoi liikkeen suorittamiseen?
- Miltä liike tuntuu kehossa, onko tunteen tarkoitus näkyä ja välittyä?

Teksti, draama tai puhe

”Näyttelijällä on usein puheen ja liikkeen yhdistämisellä luotu henkilöahmo tai tunnelma, sirkuslaisella tarkasti suoritettu liike, jonka pohjalla on useiden toistojen muodossa tehty harjoitteluprosessi.” (Purovaara 2005, 139)

Miksei sirkustaiteilijakin voisi lavalla puhua ja ilmaista kehollaan muutoinkin kuin tempputekniikalla? Rajojen kanssa täytyy olla tarkka tai ne täytyy ainakin tiedostaa: Missä vaiheessa sirkus muuttuu performanssiksi, kun mukaan otetaan puhe tai fyysinen ilmaisu ilman temppuja?

Jonglööri Walo pohtii puheen ja sirkuksen yhdistämistä seuraavasti:

”Puhesirkus? - - En halua tehdä esitystä, jossa ”nyt puhun, nyt jongleeraan, nyt puhun”. - - Totta kai voin puhua jotain, mutta tuoko esimerkiksi keilajongleeraus siihen mitään lisää?” (Purovaara 2005, 205)

Sirkusesityksessä voi olla juoni kuten teatteriesityksessäkin. Sirkuksen keinoin voi kuvittaa monenlaisia tapahtumia, puheen avulla tai puhumatta. Puheen voisi ajatella olevan yksiselitteisemmin tulkittavissa liikkeeseen verrattuna. Toki tekstissäkin voi olla symboliikkaa ja eri ihmisille eri tavoin aukeavia merkityksiä.

Tekstin kanssa toimiessa sirkustaiteilijalla on useita vaihtoehtoja:

- Sisältyykö tekstiin sanoma vai onko se sattumanvaraisia sanoja peräkkäin?
- Puhunko itse lavalla, puhuuko joku toinen esiintyjä vai tuleeko teksti nauhalta?
- Onko teksti tunnettu vai kirjoitanko itse?
- Kuvitanko tekstiä, kommentoinko sitä, saako teksti minussa aikaan jotakin?

- Onko teksti esityksessä liikettä aiheuttava tekijä vai toisinpäin?

4.2 Minä ja sirkus - kokeiluja

Hölmöintä on se, että ei ole tottunut treenitilanteessa siihen, että muut katsovat – sirkuksen treenisaleissa monesti tuntuu olevan sopivaa vain tekniikan treenaaminen, voimaharjoittelu tai venyttely. Kukoistavaan luovuuteen kannustavaa! Ei tietenkään muita kanssatreenaajia sovi käydä syyttelemään. Itse minä itseäni ilmaisen, ajatelkoon muut mitä ajattelevat. Tarkoitan, että harjoitustilanteessa on turhaa miettiä, mitä muut ajattelevat, ellen sitten erikseen ole pyytänyt muita kertomaan minulle ajatuksiaan.

"Tällä alalla on ihan liian vähän kelaailua ja näistä asioista keskustelua. En tiedä pohdintaanko näitä juttuja teillä koulussa, mutta eipä kamalasti ole eteen tuolla maailmalla ainakaan tullut...joten toivottavasti nää höpinät auttaa jotenkin."(sähköposti, Walo 9.2.2009)

Höpinät tosiaankin auttoivat. Nelivuotisen sirkusopiskelun aikana olen oppinut näyttämöilmaisua, koreografian ja komposition peruskäsitteitä, klovneriaa, teatteri- ja kontakti- improvisaatiota sekä dramaturgiaa. Kaikkia näitä soveltaen olen hahmottanut myös aiemmin erittelemäni ilmaisukeinot. Kyse ei siis ole siitä, etteikö koulussa olisi opetettu ilmaisua tai keskusteltu aiheesta. Ongelma, ainakin itselleni, on tullut siinä kohdassa, kun opittua olisi täytynyt soveltaa köysinumeroon.

Halusin laajentaa omaa luomistyötäni ilmaisullisempaan suuntaan. Olen innokas kirjoittaja ja luen mielelläni, joten tekstin kanssa toimiminen tuntui kiinnostavalta. Esitin ensimmäisen tekstikokeiluni torakkaillassa keväällä 2009 (Torakkailta on Taideakatemian Esittävän taiteen koulutusohjelman opiskelijoiden avoin lava – tilaisuus). Tein köydessä jo olemassa olevia liikesarjoja ja musiikki soi. Lisänä tähän olin pyytänyt kurssitoveriani lukemaan ääneen pätkää Samuel Beckettin näytelmästä Huomenna Hän Tulee (En attendant Godot, 1949. Suom. Aili Palmén). Valitsemani kohta on kaoottinen ja jopa alkuperäisessä yhteydessään vaikeasti ymmärrettävä monologi, jossa puhutaan Jumalasta ja tenniksestä.

Esityshetkellä olin ylpeä kokeilustani, enhän ollut ennen tehnyt mitään vastaavaa. Oli jännittävää tehdä köydessä numeroa ja kuunnella tekstiä samaan aikaan, sillä huomasin pystyväni reagoimaan tekstin sisältöön, yksittäisiin lauseisiin ja sanoihin. Tekstin sekavuus helpotti kokeilua, sillä se jätti tilaa minulle tulkita sitä juuri sen verran kuin pystyin ja halusin. Numero oli, jälkeinpäin ajateltuna, sekava joa hyvin kokeilumielinen, joskin se avasi omaan tekemiseeni uusia näkökulmia. Katsojat kysyivät, olinko kirjoittanut tekstin itse. Sain ystäviltäni katsomossa numeron jälkeen positiivista palautetta, joka myös osaltaan rohkaisi minua jatkamaan tekstikokeilujen parissa. He sanoivat, että oli virkistävää nähdä minun tekevän jotakin muuta kuin klassista sirkustemppunumeroa. Niin ajattelin itsekin.

Euroopan sirkuspäivänä 19.4.2009 järjestimme esitysiltamat, joissa esitin seuraavan tekstisirkusnumeroni. Tällä kertaa kirjoitin tekstin itse. (Liite 1.) Ystäväni luki jälleen tekstiä lavalla ja minä tein köysiakrobatiaa. Tällä kertaa teksti oli merkityksellisempi, joskin myös suhteellisen kaoottinen ja sekava. Yritin aiempaa kokeilua enemmän myös reagoida tekstiin ja sen sisältämiin merkityksiin. Kirjoitin tekstin tajunnanvirta –tekniikalla esitystä edeltävänä iltana. Numeroa esitettiin sittemmin muutaman kerran eri tilaisuuksissa, ja joka kerta tekstin sisältö sai lisää merkitystä. Suhteemme lukijan kanssa syveni joka esityskerralla. Tuntui upealta, kun tunsin esityksen sisältävän valtavasti suuremman tunnelatauksen, kuin aiemmin tekemäni temppunumerot. Kenties ajatus siitä, että teksti oli itse kirjoitettu ja paljasti siten minusta enemmän kuin pelkät liikkeet, sai numeron tuntumaan minulle itsellenikin merkityksellisemmältä. Vaikken asiaa ajatellut silloin, uskon, että tuo merkityksen tunne teki numerosta mielekkäämmän myös katsojille.

Käytin tekstiin perustuvaa lähestymistapaa myös ohjaustyössäni syksyllä 2009. Ohjasin lyhyen sirkusesityksen yhdelle jonglööriille ja kahdelle ilma-akrobaatille. Jonglööri ja vertikaalikangasakrobaatti tekivät yhdessä pariakrobatiaa. Esityksen teksti oli eräänlainen säätiedotus, jota tanssitrapetsitaiteilija luki ikään kuin meteorologin hahmossa, mutta esitykseen sisältyi myös rakkaustarina, joka muodostui jonglöörin ja kangasakrobaatin välille. Ohjaustyön iedetessä

huomasin, kuinka paljon tekstin ymmärrykseen vaikuttaa lavalla tapahtuva liike ja ilmaisu. Sää tiedotusmielessä myrsky on myrsky ja jää on jäätä, mutta rakkaustarinaa ajatellen myrsky ajaa ihmiset erilleen ja heidän välillään on lämmön sijasta jäätä.

Circa- festivaaleilla Auchissa, Ranskassa syksyllä 2009 teimme jälleen yhden tekstikokeilun kouluamme esittelevässä sirkuskokonaisuudessa. Tämä kokeilu oli osa puolituntista esitystä, joten se kesti vain pari minuuttia. Esityksen teemana oli autio talo. Teksti, jonka kirjoitin jälleen itse, käsitteli olemassaoloa ja – olemattomuutta (Liite 2). Teksti luettiin ääneen lavalla, itse tein jälleen köysiakrobatiaa. Musiikin korvaaminen tekstillä tuntui edelleen mielenkiintoiselta, vaikka yleisöstä suurin osa ei ymmärtänytkaan suomea. Tämä kokeilu jäi merkitykseltään pienemmäksi, sillä esitys esitettiin vain kerran. Olin kuitenkin jo ehtinyt vakuuttua siitä, että tekstien kanssa toimiminen tuntui mielenkiintoiselta tavalta kehittää omaa ilmaisuani.

Tekstisirkusnumeroiden myötä ilmaisun tarve vain kasvoi. Kokeiluissani teksti oli jollakin tavalla ”täytteen” tuntuinen. Ajattelin asian niin, että teksti oli minulle kuin säästös, musiikin kanssa tai sijasta. Teksti toi ilma-akrobatiaan heti lisämerkityksiä, vaikkon kovin aktiivisesti ilmaissut tai kuvittanut tekstien sisältöä.

Tekstikokeilujen ohessa pyrin soveltamaan myös koreografisia ilmaisukeinoja. Pyrin selkeyttämään liikekieltäni, halusin riisua liikkeitäni pois kaikki klassisen ilma-akrobatian elementit, kuten ballerinamaiset käsien ojenukset ja selkeät, suorat linjat. Pyrin kokeilemaan rikottuja linjoja sekä erilaisia tapoja tehdä tutut liikkeet.

5 Nyt.

Nykysirkus on Suomessa koko ajan suositumpaa. Katsojat ikäänkuin oppivat katsomaan sirkusesityksiä ilman suodatinta, jonka perinteisen sirkuksen traditio on jättänyt lavan ja katsomon väliin. Esitykset ovat löytäneet katsojansa – tai katsojat ovat löytäneet esitykset. Helsingin Juhlaviikkojen yhteydessä tapahtuvilla Cirko – festivaaleilla nähdään kansainvälisesti menestyneitä sirkustaiteilijaryhmiä sekä suomalaisen nykysirkuksen pioneereja ja uusia kykyjä rinnakkain. Esitysten liput myydään vuosittain loppuun. Sirkus kasvattaa itselleen oikeutettua jalustaa kasvavien katsojalukujen ja sitä myötä saatavan hyväksynnän muodossa. Kun suosio kasvaa, nykysirkuksen kentälle tulee myös tilaa uusille tekijöille.

5.1 Minä ja sirkus – valmistumisen kynnyksellä

Miten päädyin tähän? Olen kokeillut tekstejä, olen pyrkinyt pilkkomaan liikkeitä ja tarkentamaan niitä koreografisin keinoin, sekä miettinyt suhdetta itseeni ja köyteen. Tällä tiellä aion jatkaakin. Matkassa tuntuu kovasti olevan mutkia.

Treenaan yhä tekniikkaa kuin kuvitellen, että ilmaisu löytyisi itsekseen... eihän se niin ole, ei ole ollut ennenkään. Siksi olenkin nyt kummallisessa vaiheessa, olen odottanut ilmaisullisuuden laskeutuvan päälleni, tajunnut ettei se ole noin vain tulossa, ja nyt minun täytyisi löytää se itsestäni, luomisosuudessa tekniikka- ja koreografiaharjoittelun rinnalla. Miksi tekniikka silti tuntuu niin kovasti tulevan tielle yrittäessäni ilmaista jotakin? Kun sitten tapahtuu päätös, että haluan tehdä esityksen tietystä aiheesta, on alettava sommitella ilmaisullisia keinoja liikkeisiin ja synnyttävä uutta liikettä uuden perusajatuksen pohjalta. Pohdin seuraavia kysymyksiä:

Onko valheellista valjastaa vanhat liikkeet esityksestä riippuen erilaisiin ilmaisullisiin kuoriin? Tällöinhän en ole kehittänyt liikettä ilmaisuajatuksen kautta, vaan lisään ilmaisun valmiiseen liikkeeseen. Liike tietysti muuttuu muodoltaan ja dynamiikaltaan, mutta peruspalaset ovat jo olemassa. Onko

ilma-akrobatian rajoitteellisuus huono tekosyy? Uusia temppuja ei ole loputtomiin. Uuden välineen innovatiivinen luominen olisi tietysti hienoa, mutta näistä lähtökohdista en sellaiseen pysty, minulla ei ole energiaa eikä tietotaitoa. Tekniikkaorientoituneelle ihmiselle uuden, ilmaisullisen liikkeen luominen on yllättävän vaikeaa.

5.2 Taiteellinen opinnäytetyö: Entropia

Ilmaisun ja tekniikan yhdistämisen pyönteissä pohdiskelin myös aihetta taiteelliseen opinnäytetyöhöni. Halusin tehdä jotakin muuta kuin köysinumeron, joita koulun aikana olen tehnyt jo monta, enkä tämänhetkisen näkemykseni mukaan yhtäkään viimeistellyt aivan loppuun asti. Tajusin, että koulun aikana minulla on vielä mahdollisuus kokeilla jotakin turvallisessa ympäristössä, mahdollisuus ja puitteet luoda jotakin, jota en ole ennen ollut lähelläkään.

Ensimmäinen ajatus oli, että haluan käsitellä muutosta. Mitä muutos on ja mitä se saa aikaan. Jossakin vaiheessa mieleeni tuli yläasteen fysiikantunnilla sivuttu lause: Kaikki asiat hakeutuvat kohti suurempaa epäjärjestystä. Siitä esitykselleni aihe:

Epäjärjestys. Entropia. Minun pieni nykysirkuskokeiluni! Päätin, että esitys sisältää tekstiä. Tietysti esityksessä on köysiakrobatiaa, sillä se on päälaajini. Halusin esitykseen lisäksi lattialla tapahtuvaa liikettä. Kirjoitin epäjärjestystä käsittelevän tekstin (liite 3.). Pohdin epäjärjestystä ja mahdollisuuksia ilmaista sitä.

Jos tahdon välittää katsojalle näkemykseni siitä, että esimerkiksi ihmiskeho menee vääjäämättä epäjärjestykseen, kuinka sen ilmaisisin maataessani vatsallani lattialla? Väännän itseni kaarelle, mutkalle, pää alaspäin, jalat ja kädet miten sattuu. Olen epäjärjestyksessä! En olisi pystynyt tähän ellen olisi keksinyt tätä temppua...

Kirjoitin epäjärjestyksestä. Teksti syntyi jälleen lähes tajunnanvirralla, joskin muutin sen järjestystä ja asettelua jälkeenpäin. Päätin, että teen kaksi sarjaa köydessä ja yhden liikesarjan lattialla. Alkoi raivoisa luominen. Ensimmäisen

köysisarjan luominen ei ollut ongelma. Käytän opinnäytetyössäni osia aiemmasta numerostani. Ajatus on arveluttava, mutta Pidän ilma-akrobatiaa kuitenkin niin rajallisena lajina, että niin pitkään kuin tahdon käyttää vertikaaliköyden tekniikkaa, en voi välttyä tekemästä liikkeitä, joita olen tehnyt jo aikaisemminkin. Jälkimmäiseen köysisarjaan haluan myös uutta tekniikkaa.

Heti, kun uusien temppujen opettelu tulee mukaan kuvaan, syntyy ongelmia. Kuinka saan nämäkin liikkeet sovitettua tekstiin ja ajatusmaailmaan? Tekstin ja useamman liikesarjan kanssa työskentely tuottaa päänsäivaa muiltakin osin. Minun on luotava sarjat, tiedettävä niiden ajalliset kestot, jotta voin sovittaa tekstini niihin. Haluan sovittaa yhteen tietyn tekstikohdan ja tietyn liikesarjan.

Päätin nauhoittaa tekstin omalla äänelläni. Näin voin esityksessä puhua ”itse itselleni” ja samaan aikaan yleisölle. Kommentoin myös ääneen kuulemaani. Luon esitykseen pienen ajatusmaailman, jota ilmennän ja kommentoin liikkeilläni – tai siihen ainakin pyrin.

Epäjärjestys on aiheena hieman ristiriitainen, sillä haluan ilmentää sitä nimenomaan ilma- ja lattia-akrobatian keinoin. Ongelma on siinä, että en ole koskaan niin tietoinen kehoni järjestyksestä, kuin tehdessäni tuttuja köysiliikkeitä. Toisaalta myös liikkeiden tuttu suoritustapa ja luotettavuus niiden onnistumiseen antaa ilmaisulle tilaa. Pyrin vapauttamaan liikkeet niiden klassisista kuorista. Minun ei ole ojennettava raajojani, jos en halua. Voin laittaa ne epäjärjestykseen!

Tärkeä osa esitystä on myös järjestykseen pyrkimisen ilmaiseminen. Laitan kehoni järjestykseen, jotta se voi jälleen levitä jatkuvan epäjärjestyksen voimasta lähes kaoottiseen tilaan, jotta sen voi taas laittaa järjestykseen. Liikun kuin räsynukke.

Esitys on vielä kesken. Toivon, että se valmistuessaan on edes jossakin määrin sellainen, kuin olen suunnitellut. Miksi ei olisi? Minähän sen teen. Voin tehdä siitä juuri sellaisen, kuin haluan. Odotan ensi-iltaa...

6 Mahdollisuuksien sirkus

Sirkuksella on lähes rajoittamaton vapaus olla mitä tahansa. Sen ei sovi antaa muodostua taiteilijan vankilaksi. Sirkuksen ydin on tekniikka. Mutta koska sirkus, nimenomaan nykysirkus, on esittävää taidetta, sen keinoin voi ilmaista mitä vain. Tämä tarjoaa sirkustaiteilijalle suuren vapauden valita esitykselleen juuri sen sanoman, joka tuntuu tärkeältä. Samaan aikaan taiteilijan on otettava vastuu siitä, että tekee sitä, mitä ”lupaa”, jos nimittää työtään sirkukseksi.

”Ennen kaikkea ei pidä pelätä vastaanottoa tai sitä miten jengi suhtautuu. Jos tuohon lähtee niin silloin lopputuloksena on vaan sitä harmaata pullamössöä. Ainakin meidät otettiin hyvin vastaan kun ensimmäinen biisi tuonne Kiasmaan tehtiin ilman, että kukaan meistä oli mitään sen suurempaa julkisuutta saanutta juttua sitä ennen tehnyt. Tärkeää on myös muistaa ettei ne sirkusympyrät ole ne ainoat vaihtoehdot missä toimia. Elämää on onneksi sirkusympyröiden ulkopuolellakin.” (sähköposti, Walo 26.2.2009)

Olen Walolle hyvin kiitollinen käymistämme sähköpostikeskusteluista. Hän on osaltaan vienyt eteenpäin ajatuksiani ilmaisun laajentamisesta välittömien, klassisten reaktioiden herättämisestä syvempään ilmaisuun. Olen voinut kysyä ja miettiä sirkustaiteilijuuteen ja ilmaisuun liittyviä kysymyksiä, sekä saanut rohkaisevia ja kannustavia vastauksia. Mikään ei silti ole ollut valmiiksi pureskeltua tai sinällään itsestään selvää. Walo on jakanut ammatillisia näkemyksiään ja kokemuksiaan ja samalla auttanut minua eteenpäin pohtiessani sirkustaiteilijuutta ja ilmaisua.

Suomalaisen nykysirkuksen kenttä aukeaa, tilaa uusille tekijöille tulee lisää kun kysyntä kasvaa. Työtä on tehtävä paljon eikä takaiskuista sovi lannistua. Rohkeilla kokeiluilla, itsensä likoon laittamisella ja avoimuudella pääsee varmasti eteenpäin.

Olen tässä työssäni pohtinut sirkusta ja ilmaisua. Toivon, että työn lukijassa heräisi ajatuksia sirkusilmaisusta ja sen mahdollisuuksista. Olen kirjoittanut omista lähtökohdistani tavoitteena sirkusilmaisun käsitteen selkeyttäminen ja ilmaisutapojen löytäminen. Haluan itse, sirkusammattilaisuuden alkutaipaleella, rohkaista kaikkia sirkusurasta haaveilevia, sirkusta opiskelevia ja kanssani

samassa tilanteessa olevia tulevia artisteja ja taiteilijoita kokeilemaan ja rikkomaan totuttuja rajojaan. Sirkus voi, kuten sanottu, olla mitä tahansa.

7 LÄHTEET

Purovaara, T. 2005. Nykysirkus – aarteita, avaimia ja arvoituksia. Helsinki: Circo – Uuden Sirkuksen Keskus.

Walo, V. <infos@walonet.com> (2009) Tre ”falafel” tilaus. Henkilökohtaiset sähköpostiviestit 3.2.2009 – 26.2.2009. Viitattu 10.4.2010

Jansson, T. 1960. Kuka lohduttaisi Nyytiä? Vem ska trösta Knyttet? Suom Kunnas, K. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Beckett, S. 1949. Huomenna hän tulee. En attendant Godot. Suom. Palmén, A. Helsinki: Otava.

Liite 1

Ensimmäinen oma esitystekstini

On aika valahtaa sinne samaan mystiseen paikkaan minne joutuvat hanskojen kadonneet parit ja sateenvarjot. Avaimet, kuviolliset sukat, kirjekaverit, kuva olis kiva. Siellä saattaa olla pimeää tai ehkä hämärää. Hämärä on myös se tila jossa mieli on silloin, kun ajatukset ovat luiskahtamassa keskittymistä vaativasta aiheesta täysin muualle: uutisiin, vanhoihin ystäviin, ostoslistoihin, suunnittelemaniin matkoihin joille lähtee lomalla. Sinne matkustaa bussilla junalla lennolla pyörällä kävellen täysillä. Hämärä kun sattuu laskeutumaan on aika kulkeutua kohteesta seuraavaan kaupunkiin kohteeseen kylään, kulttuuriin sivistykseen ravintolaan hostelliin vieraan luokse aamukahville. Uutiset kotimaasta saavat hetkeksi tapauksen varpailleen, ja vielä kohotetumpi on kun kulttuuri törmää vieras keskustelelee tilaus tehdään puolaksi astutaan samaan veneeseen. Kiitos.

Tuntemattomien aamukahvi maistuu maidolla tai ilman paremmalta kuin omat kahvit riippuen tuntemattomien miellyttävyydestä ja panoksesta tulevien mystisten tuttavuuksien viihtymiseen aamukahvipöydässä. Aamukahvin on sopivaa jäähtyä ajan jonka kesto on suhteellinen nähden siihen mikä on aika joka kuluu nimien muisteluun. Huomenta.

Lounaalle lähtiessä etsii avaimiaan se jonka olemuksesta on musta aukko sinne minne arjen tarpeelliset katoavat. Salaatin ja keiton yhdistelmän järjellisyttä kyseenalaistamatta lounastaa seurueessa seurueetta seuralaisen kanssa seuralaisetta. Otatko kahvin?

Kiitos.

Aikaa tarkkailematta havaitsee nälkiintyvänsä iltaan siirtyessä. Valuu vuotaa tippuu liikkuu siirtyä aika ja nälkä kasvaa kun ei syö.

Ei syö eikä juo vaan saattaa suorittaa suosittaa toimittaa menetellä vietellä kiitellä riidellä huutaa muuttaa suuntaa. Nälkä. Ravintoa ansionsa mukaan vai

syödäänkö täällä? Paluu on yhtä tuskaa juhlaa uhmaa ryhmä valokuvaa saapujan taakkaa. Sää on puolipilvi pouta routa, sikanauta auta jumalauta!

Nouda pakaasi ukaasi otithan mukaasi tarpeelliset tarpeettomat itselle muille vieraille tutuille. Palelee. Hanskojen kadonneita pareja jäävät kaipaamaan omistajat kädet koiranpennut rakastajat kylmät sormet hansikaslokerot aamuhuurteet ja jäljellä olevat parit. Ei kiitos. Nihkeätä aamua päin kasvot kylmillä karpaloilla kulkeva kaipaa parittomaksi jääneen hanskan paria sormet sinertäen ja sade räntä tuuli vesi loska märkä tuo ajatuksiin kuivan. Sateenvarjo on kadonnut. Paluu halu jalo saattaa nostaa hetkeen sieltä mistä ei tultu palaamaan vaan jäätiin kuolemaan nuolemaan huolet nuolet ja kohta kuolet. Lähtiessä ei löydä varjo ei hanska ei avain ei kortti ei lusikka ei nurkka. Kurkkaa ylös siitä minne valahdit, otatko kyydin ylös? Kiitos, kävelen. Katson maisemia täältä siihen mistä lähdin vaikka ohi ne taas pääsevät sillä ovat kärsimättömiä.

Valo johdattaa kohta kohtaan sen joka johtaa ohi sen aukon jonne valahdin vain hetken myöhemmin. Juttelen kuuntelen muuttelen suutelen vien tien minne sattuu, tuttu vieras juttu ja muut mukavat, en välitä, välitän, rakastan. Vielä kiitos ja näkemiin kuulemiin huomisiin tuleviin meneviin, sillä niin on ollut ja se, joka täältä sinne minne katoavat esineet, asiat, vie ne esineet, vie sinne ne, jotka katoaa, kun niitä tarvitaan. Tarpeellisuudessaan suhteellisten lisäksi vie se myös ne asiat joilla ei ole mittaa määrää järkevää sääntöä noudattaa kannata ei. Keveää on eikä väliä hällä sillä tällä, täydellä terällä otan erän, herään, juoksenko perään? Menköön!

Liite 2.

Olen olemassa

Olen olemassa. Olen olemassa. Olen olemassa.

Olenolemassaolenolemassaolenolemassa!

Kuuleeko kukaan? Kuunteleeko kukaan? Onko täällä ketään? Onko Siellä ketään?

Onko missään ketään mitään?

Jos ei ole ketään, ei mitään, ei missään, olenko minäkään?
Olenhan minä tässä? Olenhan minä.

Varmista olevasi olemassa. Varma on oltava. Varma... Varmuudella voi sanoa, että varmaa on vain se, ettei mikään ole varmaa.

Varmasti on oltava jotakin, joka on. Ja jos on jokin joka on, on oltava myös jokin joka ei ole.

Ei ole, enää.

Aikaa sitten täällä oli joku. Jokin. Joku joka olemassaolollaan sai olemaan myös minut. Meidät. Sai näihin nurkkiini hengen. Enää nurkissani ei ole mitään. Vain pölyä. Lasinsiruja. Lintujen luita. Sulkia. Hämähäkinseittejä.

Minä hengitän. Hengitän sisään, hengitän ulos. Hengitän syvään. Hengitykseni saa pölyn, lasinsirut, lintujen luut, sulat ja hämähäkinseitit liikkumaan. Liikkumaan!

Minä en liiku mihinkään. Makaan tässä. En liiku. Istun. En liiku. Seison. Seison tässä paikallani, minne minä muka liikkuisin. En liiku.

Oikeastaan kaikki täällä liikkuu. Totta puhuen, mikään täällä ei ole pysyvää. Se, joka hetki sitten oli se, joka on, on nyt se, joka oli. Ei ole enää. Siksi olen niin hiljainen.

Silti täällä ei ole hetkeäkään rauhaa. Enkä minä rauhaa kaipaakaan. Eihän täällä rauhatonta ole, päin vastoin. Sisälläni on jatkuva, järjestelmällinen kaaos. Se saa minut hetki hetkeltä varmemmaksi.

Varma on oltava. On oltava jotakin, joka on. On olemassa. Kuten minäkin.

Olenhan	minä	tässä?
Olen.		

Liite 3

Entropia

Ajattele...ajattele nyt vaikka kotiasi niin saat jotakin ajateltavaa. Oletko vimmainen siivoaja, vai hälläväliä-tyyppi? Pidätkö tavarat paikoillaan vai annatko niiden seikkailla ympäri asuntoa vailla vakituista paikkaa? Ei sillä oikeastaan ole väliä. Oli miten oli, Väitätkö, että jokaisella asialla ja esineellä on oma paikkansa, puhumattakaan, että niistä jok'ikinen vieläpä PYSYISI omalla paikallaan? Ei, enpä usko.

Eivät asiat pysy järjestyksessä. Ei suurissa mittakaavoissa, eikä pienemmissäkään. Atomitasolla hiukkasten pyrkimys epäjärjestykseen saa aikaan jatkuvaa elämää. Miksi maailmalla muuten räjähtelisi, luonnon tai ihmisen voimasta? Miksi sukkiin parit katoavat?

Toisinaan epäjärjestys ja jatkuva muutos käy sietämättömäksi. Kalenteri, muistikirja, ostoslista, kori erikseen sukkille ja alushousuille...jumalauta, avainkaappi! Epäjärjestystä vastaan käy taistoon kaikilla voimillaan, ihan vaan siksi, koska ei siedä ajatusta siitä, että kaikki ei olekaan omissa käsissä. Et voikaan kontrolloida kaikkea, mitä ympäristössäsi tapahtuu. Mitä edes itsessäni tapahtuu! Sinulla ei ole voimaa pitää edes itseäsi järjestyksessä.

Jatkuva järjestyksen purkautuminen pitää käynnissä muutosta. Kaikki muuttuu, koko ajan. Ihmiset muuttuvat – siinä missä kaikki muutkin eläinlajit. Evoluutio ei pysähdy. Ihmiset muuttuvat myös yksilöinä. Totta kai. Oletko muka itse ollut samanlainen viimeiset kymmenen vuotta? Tuskin.

Keho muuttuu. Sen mukaan mitä teet, miten elät, miten pidät huolta itsestäsi, kehosi muuttaa muotoaan. Joskus muutos on äkkinäistä – katkennut käsi tai murtunut varvas – muutos saa myös paranemisen aikaan. Epäjärjestys saa luutkin uudelleen oikeaan järjestykseen? Vaikka samassa paketissa, kehossaan siis, meistä jokainen elämänsä viettää, paketti muuttuu. Toisinaan muutos on niin hidasta, ettei sitä huomaa. Ajan kuluessa jokainen kehokin menee epäjärjestykseen. Se tapahtuu vääjäämättä. Ruumiillinen epäjärjestys tuntuu

nivelissä. Se näkyy terveyskeskuspäivystyksen jonoissa, röntgenkuvissa ja särkylääkeresepteissä. On ihmeellistä, kuinka itseään jaksakin laittaa järjestykseen: Talvihorroksen jälkeen hetkellinen järjestys löytyy lenkkipolulta. Venähdystapauksissa paikallista kaaosta lievittää kylmägeeli.

Laajemmassa mittakaavassa epäjärjestys on väistämätön. Keho ei pysy kasassa, ei edes kuoleman jälkeen. Muut elämänmuodot pitävät siitäkin huolen... Muutos ei pysähdy.

Muutos on ainoa asia, joka pysyy.

Mieli vasta muuttuukin. Niissä hetkissä, kun pystyy olemaan järkevä ja suhtautumaan rauhallisesti ympärillään jatkuvasti tapahtuvaan muutokseen, voi väittää olevansa tasapainossa. Tapa suhtautua asioihin muuttuu.

Epäjärjestyksen nimissä tietysti sekin tasapaino on melko horjuvainen, mutta maa pysyy jalkojen alla. Tavallaan. Jos epäjärjestykselle antaa liikaa valtaa, se vie mukanaan.

Muutos on ainoa asia, joka pysyy.

Välillä on riuhdottava itsensä kaaoksesta takaisin järjestykseen, vain antaakseen epäjärjestyksen viedä asiat lähemmäs kaaosta järjestääkseen itsensä taas valmiiksi uutta epäjärjestystä varten. Pyörä pyörii: järjestys – kaaos – järjestys – kaaos.

Ainoa, mikä on pysyvää, on muutos.

Ympärilläsi on käynnissä jatkuva, alati muuttuva epäjärjestys, kaaos, järjestys ja muutos, mutta maa pysyy jalkojen alla. Tavallaan...

Vieläkö ajattelet kotiasi?

